

EGY VAGY KÉT NAPRA A HALÁLTÓL: ERITREA, A MENEKÜLŐ NEMZET¹

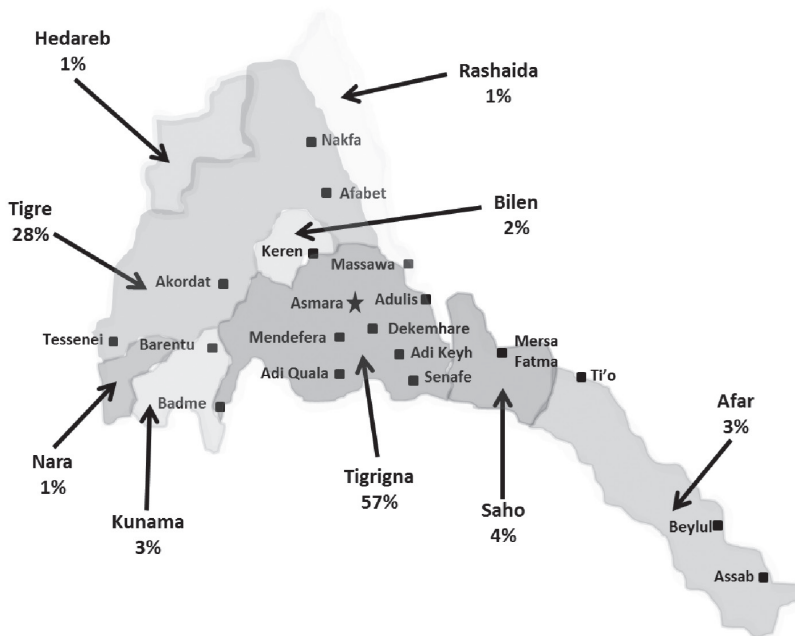
SZÉLINGER BALÁZS

Eritrea története

Eritrea, alig nagyobb, mint Magyarország, lakossága pedig mintegy kétharmada a miénknek. Mégis, az elmúlt másfél évtizedben ez a viszonylag kis ország adta az Afrikából érkező menekültek egy igen jelentős részét. Írásunk olyan történelmi-politikai okok megértéséhez kíván hozzájárulni, amelyek ahhoz vezettek, hogy Eritreát a politológusok és történészek zöme ma a “bukott államok” (failed state) kategóriába sorolja. Célunk az is, hogy hosszú idő után ismét magyar nyelven is korrekt információ legyen hozzáférhető erről az országról.²

Eritrea a függetlenség előtt

A mai Eritrea állam két nagy földrajzi régióra osztható. (1) A magasfölkék (1500 méter feletti fennsíkok) nagy része az ókorban az akszúmi civilizációhoz tartozott (maga Akszúm azonban ma Etiópiában található). Nyelvileg (tigrinya) és vallásilag (etióp orthodox kereszténység) ez a terület azonos az észak-etiópiai Tigré tartománnyal; e tekintetben a mai határ voltaképpen kettévág egy népet, azonban, mint majd a későbbiekben látjuk, a határ két oldalán mára jelentősen eltérő identitások alakultak ki. A terület a középkorban, és még jóval azután is, az Etióp Birodalomhoz tartozott, hol szorosabban, hol lazábban, általában *Merab Melas* (“a Merab folyón túli terület”) néven, amely felett a *bar nagas* (“A tengerpart királya”) uralkodott. Ez utóbbi méltóság valóságtartalma igen sokat változott az évszázadok során, és a Vörös-tenger mellékét csak időszakosan sikerült etióp fennhatóság alá vonni a 14–15. században (Smidt, 2010). (2) A mai Eritrea másik tájegysége az angolul *lowlands*-nek nevezett terület, amelynek nincs igazán magyar megfelelője (tévedés volna mélyföldnek fordítani, mert valójában az összes 1500 méternél alacsonyabb terület ide tartozik). Ez többnyire az ország nyugati és északi területeit jelenti, valamint a Vörös-tenger mellékét. Az itteni népek jelentősen különböznek a magasföldiektől, mind nyelvüket, kultúrájukat, de mindenekelőtt vallásukat tekintve, minthogy az itt élők zömmel muszlimok. Ez a terület az olasz gyarmat kikiáltásáig (1890) csak névlegesen vagy egyáltalán nem tartozott Etiópiához a történelem során. Ellentétben a magasföldekkel, a *lowlands* multietnikus jellegű: *kunamák*, *bédzsák*, *tigrék* (nem összekeverendő a magasföldi *tigrinyákkal*), *afarok*, *rasaidák*, stb. találhatók itt (ld. a mellékelt térképet). A *lowlands* teljes egészében, illetve a magasfölkék állandóan változó mértékben

1. ábra: Eritrea etnikai térképe (forrás: Wikipedia)

az Oszmán Birodalom részét alkották a 16. század második felétől kezdve *Habes Vilájeti* (Abesszín Tartomány) néven, egészen az olaszok megjelenéséig, jöllehet a török fennhatóságot a 19. század közepétől Egyiptom képviselte. (Abir, 1967).

Olaszország 1869-ben jelent meg a térségben, amikor Asszab kikötő megvásárlásával elindult az olasz gyarmatosítás, a Szezezi-csatorna megnyitásával szoros összefüggésben. 1882-ben a britek döntő szerephez jutottak Egyiptomban, amelynek következtében kezdetét vette a mahdista felkelés Szudánban. Ennek leveréséhez a briteknek nyugodt háttérre és szövetségesre volt szüksége, így elhatározták a *Habes Vilájeti* megszüntetését. Ez tipikus brit gyarmati módszerekkel zajlott: pár várost (pl. Bogosz és Szenhit) visszaadtak Etiópiának, de visszautasították, hogy kijusson a tengerpartra. Az 1884-es Hewett Szerződés Masszavát, a térség legjelentősebb kikötőjét elvileg a briteknek adta át, akik azonban már a következő évben, Etiópia megkérdezése nélkül, átjátszották azt az olaszoknak. Itália ezáltal a legkisebb erőfeszítés vagy befektetés nélkül rendkívül előnyös pozícióhoz jutott, amit igyekezett is kihasználni (Rubenson, 1976: 353-362).

Az olaszok már 1887-ben megpróbálták a szárazföld belseje felé terjeszkedni, de a dogali csatában vereséget szenvedtek az etiópoktól. Az olaszok ezt követően az akkori etióp császár, IV. Johannész riválisánál, II. Menelik soai királynál próbálkoztak sikeresen. Az 1889-es vucsaléi szerződésben Menelik (jöllehet csak később lett Etiópia császára) olasz fennhatóságnak ismert el négy egykor etióp tartományt

(Bogosz, Hamaszén, Akele Guzaj és Szerá'é). Az olaszok erre alapozva 1890-ben kikiáltották első gyarmatuk ("colonia primigenita"), Eritrea létrejöttét.

A fentebb említett vucsaléi szerződés hírhedt 17. cikkelye, amely ellentétes tartalmakat foglalt magába olasz és amhara nyelven (bővebben: Rubenson, 1964), az 1896-os áduai csatához vezetett, amelyben az olasz gyarmati hadsereg megalázó vereséget szenvedett. A csatát követő etiópiai események értékelése a mai napig heves vitákat eredményez. Nincs konszenzus például arról, hogy Áduát követően II. Menelik császár miért nem folytatta a hadjáratot az olaszok teljes kiveréséig Afrikából – ámbár a logisztikai problémákra vonatkozó érvelések elég meggyőzőnek tűnnek (Maimire, 1997). Továbbá: az etióp győzelmet követő Addisz Ababai Békeszerződés is rendkívül ellentmondásos: II. Menelik, egy elsöprő győzelem, valamint több ezer olasz hadifogoly birtokában megelégedett a vucsaléi szerződés megsemmisítésével (Etiópia szuverenitása), miközben *minden* addig megszerzett olasz területet gyarmati kézen hagyott. A huszadik század elején ugyan több határszerződést is kötött Etiópia és az eritreai olasz gyarmat, a határ egyes szakaszait, főként a keleti részen, sohasem jelölték ki pontosan (Ciampi, 2001).

Az olasz gyarmati időszak hivatalosan 1890-től 1952-ig tartott, ebből az utolsó tizenegy évben Eritrea Brit Katonai Adminisztráció alatt állt a II. világháború eseményeinek következtében. Ellentétben egyes vélekedésekkel, az olasz gyarmatosítás éppoly rasszista és kizsákmányoló volt, mint az összes többi (Locatelli, 2007). Kétségtelen viszont, hogy az olaszok megteremtettek egy modern infrastruktúrát, különösen a fővárosban, Aszmarában, amelyet sokan máig "kis Rómaként" emlegetnek (Fuller, 2001). Arról, hogy Aszmarának éppúgy voltak bennszülöttek számára tiltott negyedei, és hogy szinte az egész gyarmat kényszermunkával épült, manapság kevés szó esik, az eritreai történetírást is beleértve.

Eritrea az olaszok számára voltaképpen egyetlen célt szolgált: hogy hídfőállás legyen Etiópia irányába. Mussolini 1932-től nagy összegeket pumpált Eritreába, hogy felkészítse a közelgő gyarmati háborúra, ami szükségessé tette az eritreaiak (keresztények és muszlimok egyaránt) öntudatának átformálását. Az eritreai katonaság, az *aszkarik* főpróbája már 1911-től zajlott Líbiában, Etiópiai bevetésük azonban a közös történelmi-kulturális háttérnek köszönhetően sokkal kényesebb szituáció volt, amely komoly előkészületeket igényelt (Tekeste, 1997: 15-16). Az ideológiai átnevelés, legalábbis részben, sikerrel zajlott, de igazából az aszkarik növekvő száma, és a

Eritrea az olaszok számára voltaképpen egyetlen célt szolgált: hogy hídfőállás legyen Etiópia irányába. Mussolini 1932-től nagy összegeket pumpált Eritreába, hogy felkészítse a közelgő gyarmati háborúra, ami szükségessé tette az eritreaiak (keresztények és muszlimok egyaránt) öntudatának átformálását.

főleg katonai jellegű beruházások által nyújtott bőséges munkalehetőségek okozták azt az illúziót, hogy Eritrea immár egy „jóléti gyarmat” (Uoldelul, 2004).

Az olasz-etióp háborúban (1935–1936) és az azt követő részleges megszállásban (1936–1941) több tízezer eritrai vett részt a fasiszta Olaszország oldalán. A tömeges dezertálás, különösen e periódus utolsó felében, azonban azt jelzi, hogy az eritreai nemzettudat gyarmati transzformációja messze nem volt teljes, és az eritreaiak még komoly szolidaritást mutattak az etiópok irányába. 1941-ben Eritreát a brit hadsereg „szabadította fel”. A britek (főként angol tisztek és szudáni hadsereg) eritreai tevékenységének történelmi feltárása még nem teljes, de az biztos, hogy a Brit Katonai Adminisztráció valójában gyarmati jellegű volt. Elenyésző kivétellel helyükön maradtak az olasz tisztségviselők, érvényben maradtak a szegregációs törvények, és továbbra is üzemeltek az olasz tulajdonban lévő ipari vállalkozások (Pankhurst, 1995). A briteknek meglehetősen képlékeny elképzeléseik voltak Eritrea második világháború utáni jövőjét illetően, de egyet feltétlenül el akartak kerülni: hogy Eritrea egyesüljön Etiópiával. Amikor az etióp uralkodó, Hailé Szelasszié, 1941 májusában visszatért Etiópiába, azonnal kinyilvánította, hogy Eritreának „vissza kell térnie” az „anyaországához”. Ugyanakkor Nagy-Britannia Eritreában lehetőséget látott gyarmatbirodalmának kiszélesítésére, akár úgy, hogy egyes részeit Szudánhoz csatolja, akár úgy, hogy egy barátságos (tehát valamilyen függésben lévő) új államot hoz létre (Gaim, 2005).

A britek számára az volt a legfontosabb, hogy Etiópiát megakadályozzák az annexióban. Ehhez elsősorban az eritreai identitást kellett elidegeníteni az etióptól. Az 1941-től 1952-ig terjedő időszak ezért nem meglepő módon döntő jelentőségű volt egy új eritreai nemzetkép kialakításában. Megfelelően képzett szakemberek (nyelvészek, antropológusok) érkeztek, hogy megteremtsék a modern eritreai médiát, és ennek révén az etiópoktól való különbözőséget erősítsék fel a közös tradíciók ellenében. Az „Eritreai Heti Hírek” c. lap, szoros brit ellenőrzés alatt, tigrinya és arab nyelven gondoskodott az eritreai identitás átformálásáról, és még arra is gondoltak, hogy a vidéken többnyire írástudatlan lakosság körében olvasóköröket szervezzenek. A heti rendszerességgel megjelenő cikkek (amelyeket olykor britek írtak eritreai álnevek alatt) azt sulykolták a bennszülött lakosság fejébe, hogy a gyarmati múltnak köszönhetően különbek és civilizáltabbak, mint az etiópok, ezért az egyesítő törekvéseknek ellen kell állni (Astier, 2006).

Meg kell ugyanakkor említenünk, hogy a brit katonai megszállást, elsősorban a szudáni katonasággal való állandó súrlódás miatt a lakosság hamar meggyűlölte. A brit propaganda azt érte el, hogy az olasz gyarmati időszak a háború végével sokkal kedvezőbb emlékeket ébresztett, mint amilyen valójában volt. Erre az is nagyban rájátszott, hogy Eritreában még mindig több, mint tízezer olasz élt, akik immár egy sokkal barátságos, „demokratikus” Olaszország állampolgárai voltak, munkát adtak sok eritreainak, és nem elhanyagolható az olasz-eritreai párkapcsolatok erre vonatkozó hatása sem. Eritrea sorsát végül nem Nagy-Britannia döntötte el, hanem az Egyesült Nemzetek Szervezete, de a tizenegy éves brit megszállás a mai napig érezteti a hatását az eritreai történettudatban (Astier, 2006).

Az ENSZ közgyűlése által megszavazott eritreai-etióp föderáció 1952-ben lépett érvénybe, és tíz évig tartott. Elvileg teljes belső önrendelkezést adott Eritreának, az addisz ababai császári kormány kizárólag a külügyeket, a katonai döntéseket, a külkereskedelmet, és a távközést irányíthatta volna. A kontraszt a két államrész között döbbenetesen nagy volt, nemcsak infrastruktúra, de politikai kultúra tekintetében is. Míg Etiópiában Hailé Szelasszié gyakorlatilag abszolutisztikus módon uralkodott egy infantilis kormánnyal és látszatparlamenttel, addig Eritreában szabályos, választáson alapuló népképviselői parlament és szakszervezetek is voltak. Ez persze korántsem jelenti azt, hogy Eritreában egy kifejlett demokrácia működött volna. A pártok többnyire nem politikai nézetek alapján szerveződtek, hanem etnikai/vallási alapon. A helyzet elmérgesedéséhez Hailé Szelasszié igen bizalmatlan magatartása és rossz kinevezési politikája is hozzájárult, és gyakoriak voltak a függetlenség párti politikusok elleni merényletek is (Alemseged, 1997: 401-415).

Etiópia szinte az első naptól kezdve megsértette az új eritreai alkotmányt, jóllehet ezt igen gyakran az eritreai nemzetgyűlés hallgatólagos jóváhagyásával tette. A föderáció hívei valójában mindvégig kisebbségben voltak Eritreában, és a többség, amely megosztott a teljes úniót, illetve a függetlenséget támogatók között, csak szükségmegoldásként fogadta el a helyzetet, és ennek megfelelően akadályozta a föderáció működését. Egy évvel a föderáció kikiáltása, és az eritreai alkotmány megszületése után a föderáció már csak papíron létezett (Tekeste, 1997: 86-90). Az egyesülés csak idő kérdése volt, és a mindvégig unionista többségű eritreai nemzetgyűlés szinte minden évben kiiktatott valamit a föderáció alkotmányából, ami egészen odáig vezetett, hogy végül 1962-ben a nemzetgyűlés kimondta önmaga feloszlását és az Etiópiával való egyesülést (Henze, 2000: 273-279).

A föderáció elárulása, illetve az annexió okozta csalódottság egyrészt ellenzéki politikusok emigrálásához, másrészt illegális fegyveres ellenállás megszerveződéséhez vezetett. Az Eritreai Felszabadítási Mozgalom (EFM) már 1958-ban létrejött, főképp Szudánba és Egyiptomba menekült politikusok kezdeményezésére. Az EFM-ből hamarosan újabb, immár militáns szervezet, az Eritreai Felszabadítási Front (EFF) vált ki, amely indíttatását a hasonló algériai és palesztín kapcsolatainak köszönhette, és így meglehetősen muszlim jellege volt. Anyagiakban Szíria és Szaúd-Arábia támogatták. Az EFF 1961 júliusában követte el első katonai akcióját, amellyel kezdetét vette a történelem egyik leghosszabb polgárháborúja – vagy felszabadítási harca, nézőponttól függően. A kezdeti szórványos terrortámadások után az eseményeknek 1964-től lett igazán háborús színeze, amikor a császári kormány a térségbe rendelte az etióp hadsereg egy teljes hadosztályát, jóllehet az EFF-nek mindössze pár ezer fegyverese volt ekkoriban. Az EFF azonban

A brit propaganda azt érte el, hogy az olasz gyarmati időszak a háború végével sokkal kedvezőbb emlékeket ébresztett, mint amilyen valójában volt.

egy idő után a szétesés jeleit kezdte mutatni, elsősorban a belső viszályok miatt, másodsorban pedig mert képtelen volt a keresztény eritreaikat nagy tömegben integrálni (Tekeste, 1997: 148-153).

1969-ben több csoport is kivált az EFF-ből, és ezek egyesülésével 1970-ben létrejött az Eritreai Népi Felszabadítási Front (ENFF). Az ENFF-nak kettős célja volt: eliminálni az EFF-et (amelyet azzal vádoltak, hogy egy muszlim/arab állam létrehozására törekszik), illetve kivívni Eritrea függetlenségét. Az ENFF vezetésében kezdettől kulcsszerepe volt Iszajasz Afaverki-nek, aki ma Eritrea diktátora. Az 1974-es etióp forradalom elvileg kedvező helyzetet teremthetett volna az eritreai kérdés rendezésére, különösen, amikor az eritreai származású Aman Andom került a forradalmi etióp kormány (Derg) élére. Az etióp diktátor, Mengisztu Haile Mariam hatalomra kerülésével, és Aman Andom meggyilkolásával azonban ez a lehetőség szertefoszlott. Sőt, a Derg a korábbi, császári módszereket messze meghaladva, minden idők egyik legvéresebb polgárháborúját vívta Eritreában 1974 és 1991 között. Az ENFF létszáma rohamosan növekedett, és 1975-re már kb. 30,000 főt tett ki. Ugyanebben az évben kezdte meg tevékenységét a Tigréi Népi Felszabadítási Front (TNFF) Észak-Etiópiában, és ugyan a két felszabadítási front között sokáig messze nem volt felhőtlen a viszony, végeredményben egyaránt a Derg ellen harcoltak. A TNFF, legalábbis kezdetben, nem támogatta Eritrea függetlenségét, miközben az ENFF-tal való együttműködése kulcsfontosságú volt, különösen az 1980-as évek végétől kezdve. Minkét szervezet szélsőbaloldali ideológiára építő „népi” szervezet volt, amely főként a parasztságra alapozott, bár az eltérő fejlettségi viszonyoknak köszönhetően az ENFF-nak jóval meghatározóbb városi támogatottsága volt. A két front közötti együttműködés, és a közös cél elérésének záloga kizárólag az lehetett, hogy kilátásba helyezték Eritrea függetlenségét, egy adott időben megtartandó referendum kimenetelétől függően (Tekeste, 1997: 159-168). Az igen kegyetlen és hosszú háború 1991-ig tartott (erről ld. pl. Gilkes, 1995).

Az önálló Eritrea

Mengisztu Haile Mariam szocialista diktatúrája 1991-ben omlott össze a TNFF és az ENFF együttes katonai sikereinek eredményeképp. Eritrea még abban az évben kikiáltotta a függetlenségét, jóllehet az erről szóló megerősítő ENSZ-referendumot csak 1993-ban tartották meg. A régi-új eritreai vezetés egyik első adminisztratív tevékenysége volt, hogy 1992-ben állampolgárságot igazoló dokumentumot bocsátott ki. Eritreai állampolgárságot igényelhetett bárki, akinek eritreai felmenői voltak (akár anyai, akár apai ágon), bárhol is élt a világban. Az európai és amerikai diaszpórák mellett egy csapásra több tízezer eritreai állampolgár élt Etiópiában (főként Addisz Ababában és Tigrében), és egyik pillanatról a másikra több tízezer vegyesházasság jött létre. Kevesen gondolhatták ekkor, hogy ennek mennyire súlyos következményei lesznek a későbbiekben. A függetlenségi referendum elsőpró sikerrel zajlott, ami egyértelműen az önálló eritreai identitás (vagy akár nemzetudat) létét jelzi, amelynek 1941-ben még nem sok jele volt. A gyökeres változást, amint azt fentebb bemutattuk, három tényező okozta: 1) a Brit Katonai Adminisztráció propaganda-

tevékenysége, 2) az 1952 és 1962 közti föderáció elhibázott császári politikája, és a 3) Derg elleni véres felszabadító háború, amely az eritreai történelmi tudatban gyakran az „etióp gyarmatosítás” vagy az „amhara uralom” elleni küzdelemként jelenik meg (erről és általában az eritreai nemzeti identitásról: Alemseged, 1998).

A független Eritrea létrejöttét össznemzeti eufória övezte. Etiópiában viszont, ahol a közvélemény mit sem sejtett az ENFF és a TNFF közötti korábbi megállapodásról, Eritrea véglegesnek tűnő elszakadása, ráadásul az új etióp rezsim jóváhagyásával, általános megdöbbenést és felháborodást váltott ki, amely erőszakos utcai megmozdulásokban is megnyilvánult. A helyzetet bonyolította, hogy Etiópiában (főként Addisz Ababában és Tigrében) jelentős számú újdonsült eritreai állampolgár élt és vice versa. Mindennek ellenére, a 90-es évek elején a csalóka jelek arra mutattak, hogy a két állam képes lehet nemcsak a békés egymás mellett élésre, de akár az együttműködésre is. Nyilvánvaló volt, hogy a kulturális gyökerek és a részben közös történelmi múlt mellett gazdasági érdekek is a szoros együttműködés irányába mutattak, különösen az etióp külkereskedelem miatt, amelynek nagy része két eritreai kikötőn (Masszava és Asszab) keresztül zajlott. Hogy a kedvező előjelek ellenére miért és hogyan mérgesedett el a viszony, arra lentebb még visszatérünk. Azonban már itt megjegyezzük, hogy a gazdasági és politikai okok mellett nem elhanyagolható a pszichológiai faktor sem. Ez elsősorban az eritreai vezető, Iszajasz Afaverki személyiségét jelenti, amely körül már a 80-as években személyi kultusz alakult ki. Iszajasz³ elképesztő népszerűsége miatt ezt a kultuszt sokáig (2001-ig) lényegében senki sem kérdőjelezte meg Eritreában, ahol gyakorlatilag nem volt ellenzék, és így nem voltak ellenzéki pártok sem. Az ENFF 1994-ben feloszlatta önmagát, pontosabban átalakult a Népi Front a Demokráciáért és Igazságért nevű monopol szervezetté, amely a propaganda szerint nem párt, hanem össznemzeti mozgalom. Iszajasz Afaverki a szervezet vezetője és államelnök egy személyben. Az általa irányított alkotmányozó bizottság ugyan 1997-ben elfogadott egy alaptörvényt, de az sosem lépett hatályba. Az alkotmány által meghatározott rendszeres választásokat így sosem tartották meg, és az eritreai nemzetgyűlés is csak elméletileg létezik. Az eritreai „kormány” kezdettől Iszajasz vezetése alatt működött, és tagjai szinte kizárólag az ENFF régi harcosaiból álltak/állnak. Összefoglalva: a harminc év háborút követően az egykori harcosoknak, Iszajasz Afaverkivel az élen, komoly nehézségei támadtak egy békés (belső és nemzetközi) környezetbe való beilleszkedéssel (ICG, 2010: 5-7). Az állam militáns jellege meghatározó maradt. Eritrea 1991 óta nemcsak Etiópiával, de valamennyi szomszédjával, sőt Jemennel is fegyveres összetűzésbe bonyolódott, miközben kezdettől ellenségesen tekintett szinte minden nemzetközi fejlesztési kezdeményezésre, beleértve az NGO-k munkáját is (Ruth, 1997).

1995-ben bevezették a 18 hónapos kötelező katonai szolgálatot, amelyre általában a 14. év betöltésekor, vagy a középiskolai tanulmányok befejezésekor kerül sor, férfiak és nők számára egyaránt. Az első hat hónap katonai kiképezést, a következő egy év pedig „nemzeti újjáépítésben” való részvételt jelent. 1998-ban, az eritreai-etióp háború kitörésekor a katonai szolgálat idejét korlátlan időre kiterjesztették az ötven év alatti lakosság egészére nézve, s azóta általában több évet (jellemzően 6-8) élnek

a fiatalok ezekben a táborokban törvénytelen körülmények között. Mint fentebb említettük, az 1990-es években ez, és a hasonló intézkedések, beleértve a nem létező demokráciát, Iszajasz személyi kultuszát, és az egypárt-rendszert, nem kísérték ellenzéki hangok, nemcsak az országon belülről, de az igen jelentős diaszpórából sem. Sőt, inkább úgy tűnik, hogy az eritreaiak többsége, otthon és külföldön egyaránt, egyetértett a „nyugati, liberális demokrácia” elutasításával, és a „különutas” Iszajasz karizmatikus vezetésével (Bernal, 2004). Fontos azt is megjegyezni, hogy a súlyos demokrácia-deficit ellenére, és az éppen széteső Szomáliával összehasonlítva sem a nagyhatalmak (különösen az USA), sem a nemzetközi szervezetek nem kritizálták, hanem épp ellenkezőleg, a stabilitást méltatták mind Etiópiában, mind Eritreában. Ezt a különös, és látszólag idilli helyzetet az 1998-ban eszkalálódó eritreai-etióp háború tette tönkre.

Természetesen nem célunk a háború részletes ismertetése. Ehelyett az okokra és főként a következményekre koncentrálunk, anélkül azonban, hogy állást foglalnánk a háború kirobbantásának felelőssége tekintetében.⁴ Az 1998-ban kitörő háború egyik közismert, de jobbra felszínes oka a határkérdés volt. Az eritreai-etióp határ kijelölése (legalábbis térképen) az olasz gyarmati időkre megy vissza. A huszadik század viharai során azonban a tényleges határ kijelölése sosem történt meg a teljes szakaszon, sőt nem is volt igazán fontos: a határ többnyire csak virtuálisan létezett. 1998. május 6-án Badme településen az etióp/tigréi rendőrség váratlanul egy eritreai katonai osztaggal találkozott. Mivel mindkét fél saját területének és felelősségének tartotta a település védelmét, a szóváltás lövöldözésbe torkollott, amelyben négy eritreai katona meghalt. Pár nappal később az eritreai hadsereg páncélos alakulatai megszállták a Badmét, amely korábban évtizedekig a TNFF egyik bázisa volt. Május közepén, a világ számára kissé váratlanul, kirobbant a totális háború, amely nagy intenzitással, becslések szerint 70 és 100 ezer közti áldozatot követelve, 2000. májusig tartott. A háború két éve alatt Etiópia több mint 70 ezer eritreai állampolgárt és eritreai származású etióp állampolgárt utasított ki az országból, teljes vagyonelkobzás mellett, a másik oldalon ugyanez a szám hasonló nagyságrendű (ICG, 2003: 5). Eritrea teljes vereséget szenvedett: a háború végének időpontjában az országnak mintegy egynegyede etióp megszállás alatt állt (a háborúról az egyik legjobb írás a mai napig: Tekeste-Tronvoll, 2000).

Amint korábban jeleztük, a határkérdés mellett számos más lényeges körülmény is szerepet játszott a háború kirobbanásában. Mindenekelőtt a gazdasági kapcsolatok megromlását kell megemlítenünk. Ezek egészen addig nem jelentettek valós problémát, amíg Eritrea 1997 novemberében be nem vezette saját pénzét, a *nakfát*. A *nakfa* bevezetése, illetve annak az etióp *birr*hez való ingatag viszonya hirtelen problémássá tette a két ország közötti kereskedelmet. A *birr* elértéktelenedésétől való félelmében az etióp kormány addig ismeretlen vámszabályozást vezetett be a két ország között, ami Eritreában az etióp gabonaárakat, Etiópiában pedig az Eritreán keresztül érkező üzemanyagárakat srófolta fel (Ruth, 2000: 673-674). Amikor mindennek következményeképp Etiópia Dzsibuti felé terelte az importját, Eritrea komoly bevételektől esett el.

Továbbá, nem elhanyagolhatóak a szociálantropológiai megközelítésből fakadó okok sem: amint jeleztük, az etióp társadalom nagy részét váratlanul érte Eritrea függetlensége, mert Eritreát történelmi-érzelmi okokból (a műveltebbek gazdasági racionalitás miatt is) Etiópia szerves részének tekintették, így a függetlenedést elfogadhatatlannak tartották. Röviden: az etióp társadalom egy jelentős része akarta és támogatta a háborút. Ők végül éppúgy csalódtak, amiért 2000-ben az etióp hadsereg nem foglalta el egész Eritreát, mint őseik 1896-ban az áduai csatát követően. Minderre igen komoly rivalizáló, etnocentrikus tényezők játszottak rá. Mint láttuk, Eritreában már korábban önálló nemzeti identitás jött létre, amelynek 1991 (a függetlenség) után egyre lényegesebb elemét képezte a gyarmati múlt újraértelmezése. Az eritreaiak az olasz, majd brit fennhatóságot kiemelve, önmagukra mint az etiópoknál „modernebb”, „előrehaladottabb”, és „magasabb műveltségű” népre tekintettek, amelynek volt ugyan némi alapja (köszönhetően az urbánusabb környezetnek, a gyarmati modernizációnak és a missziós iskoláknak), de érthető módon mindez az etiópokban rossz érzéseket generált (Reid, 2005). Ennek már az olasz gyarmati korszakban voltak előjelei, amikor etiópok (főleg Tigriből) tömegesen vándoroltak illegálisan Eritreába, és az eritreaiak hamarosan (hasonlóan a mai bevándorló sztereotípiákhoz) a bűnözéssel és alacsony életszínvonallal asszociálták őket (Locatelli, 2007). Mindez 1991 után új lendületet és értelmet kapott, mert az új eritreai nemzeti állam elsősorban különbözni akart, ami olyan apróságokban is megnyilvánult, mint például az etióptól eltérő időszámítás bevezetése (Etiópiában még a Julianus naptárat használják), vagy az amhara nyelvű zene nyilvános hallgatásának betiltása. Természetes, hogy az eritreai történelem egyoldalú újraértelmezése, a „felsőbbrendű” eritreai nemzettudat hangoztatása az etiópokban ellenséges érzéseket váltott (és vált) ki.

Mint bemutattuk, az eritreai-etióp háború, nyilvánvaló politikai-gazdasági következményei mellett, új megerősítést és irányt adott az eritreai identitásnak, amelybe ráadásul immár egy fiatalabb generáció is beletartozott. Az eritreai társadalom sajátossága, hogy a látszólagos egalizáló törekvések mellett (ami az ENFF *quasi* marxista múltjának hagyatéka) a társadalmat, legalábbis a harcos múltból élő propaganda szintjén, két korcsoportra osztják: egyfelől van a *jikaeló* (másképpen *tegadelti*), az egykori ENFF harcosok, a „hősök” generációja, akiket állami kultusz vesz körül (hangsúlyozzuk: kizárólag a propaganda szintjén), amiért kivívták a függetlenséget. Másfelől ott vannak a fiatalok, akik a harcok idején még gyermekek voltak, vagy 1991 után szü-

Az eritreai-etióp határ kijelölése (legalábbis térképen) az olasz gyarmati időkre megy vissza. A huszadik század viharai során azonban a tényleges határ kijelölése sosem történt meg a teljes szakaszon, sőt nem is volt igazán fontos: a határ többnyire csak virtuálisan létezett.

lettek. Ők a *varszaj*, az „örökösök”, akiknek az az államilag meghatározott feladata, hogy az öregektől átvegyék a stafétát: a fegyvereket, megtanuljanak harcolni és szenvedni, és ha kell, megvédjék az ország függetlenségét. Ez magyarázza egyúttal az 1998-ban végtelenített katonai szolgálatot, és általában az eritreai rezsim állandó ellenségkeresését (erről és a kiterjedt állami propagandáról ld. többek között Abbebe, 2007).

Noha az eritreai-etióp háború elvesztését Iszajasz Afaverki sohasem ismerte el, és az állami propaganda a mai napig ennek ellenkezőjét szajkózza, az eritreai állami és katonai vezetés (vagyis Iszajasz egykori legközelebbi harcostársai) elől nem lehetett az igazságot eltitkolni. Az „elvtársak” egy csoportja, a társadalomban nagy tekintélynek örvendő hősök-veteránok, 2001 májusában nyílt kritikát fogalmazott meg Iszajasz ellen, akit egyfelől hibás katonai döntésekkel, másfelől (első ízben) illegális állami vezetéssel és alkotmányellenességgel vádoltak meg. Mivel a nyílt levelet tizenötön írták alá, a szakirodalom a „Tizenötök” csoportjaként (G15) tartja számon őket. A „Tizenötök” mindegyike, egyetlen kivétellel, a 60-as vagy a 70-es évek óta Iszajasz legbelső köréhez tartozott, a felszabadulás után pedig magas pozíciókat foglaltak el (miniszterek, nagykövetek lettek), és valószínűleg ezért remélték, hogy nyílt kritikájuknak pozitív eredménye lesz. Súlyosan tévedtek.

Iszajasz kivárt, majd 2001 szeptemberének árnyékában lecsapott az árulónak bélyegzett csoportra. A tizenötből hárman külföldön tartózkodtak, ők „pusztán” elvesztették állampolgárságukat és vagyonukat, a maradék tizenkettőt viszont letartóztatták. Ezek közül egy, feltehetően a példa-statuálás céljából, bűnbánatot gyakorolva „megtérhetett”, a többiek sorsa viszont azóta is ismeretlen, feltehetően kivégezték őket. A Tizenötök sorsa egyértelművé tette, hogy Iszajasz nem tűr kritikát, és nem hajlandó módszerein változtatni – a demokrácia és a reményteli jövő szertefoszlott Eritreában a fiatal generációk számára (Plaut, 2002). A teljesség kedvéért megjegyezzük (ha eddig nem lett volna nyilvánvaló), hogy Eritreában gyakorlatilag semmilyen szabadságjog nem érvényesül: nincs szabad sajtó, gyülekezési szabadság stb., de még a vallásszabadság is csak öt „bevett” vallásra korlátozódik. A 2000-es évek közepétől fokozatosan felszámolták az ország egyetlen felsőoktatási intézményét, az Aszmarai Egyetemet, pontosabban az egyetemi „képzést” beintegrálták a végtelenített katonai/civil szolgálatba (Sawa „Védelmi Kiképző Központ”) (Müller, 2008). Sawáról és az ottani körülményekről a későbbiekben még szót ejtünk. Eritrea 2001 óta biztosan a világ egyik legbrutálisabb személyi kultuszra épített diktatúrája. A Tizenötök tevékenységének egyetlen „hasznos” eredménye, hogy 2001 óta, hacsak a diaszpórában is, de megszületett egy (vagy sajnos inkább több) eritreai politikai ellenzék.

Érdemes néhány szót ejteni arról, hogy mégis milyen anyagi forrásokból, és hogyan tartja fenn magát a rezsim. Eritreáról gyakori az a sztereotípa, hogy egy szegény, sivatagi ország természeti erőforrások nélkül. Jóllehet a szegénység igaz (bármilyen relatív is ez a fogalom), a kép ennél sokkal árnyaltabb. Az országnak 2015-ös becslések alapján kb. 6,5 millió lakosa van. Az egy főre eső nemzeti össztermék tekintetében Eritrea hátulról a kilencedik az országok rangsorában (CIA World

Factbook, 2014). Az ország súlyos ellátási gondokkal küzd elsősorban élelmiszer, üzemanyag és gyógyszerek tekintetében, különösen az ENSZ BT által 2009-ben, a Dzsibutival történt határincidens miatt megszavazott szankciók óta. Hogy az ország ennek ellenére folyamatos (bár szerény) névleges gazdasági növekedést tud produkálni, alapvetően két tényezőnek köszönhető: a jelentős eritreai diaszpórának és az ország aranybányáinak.

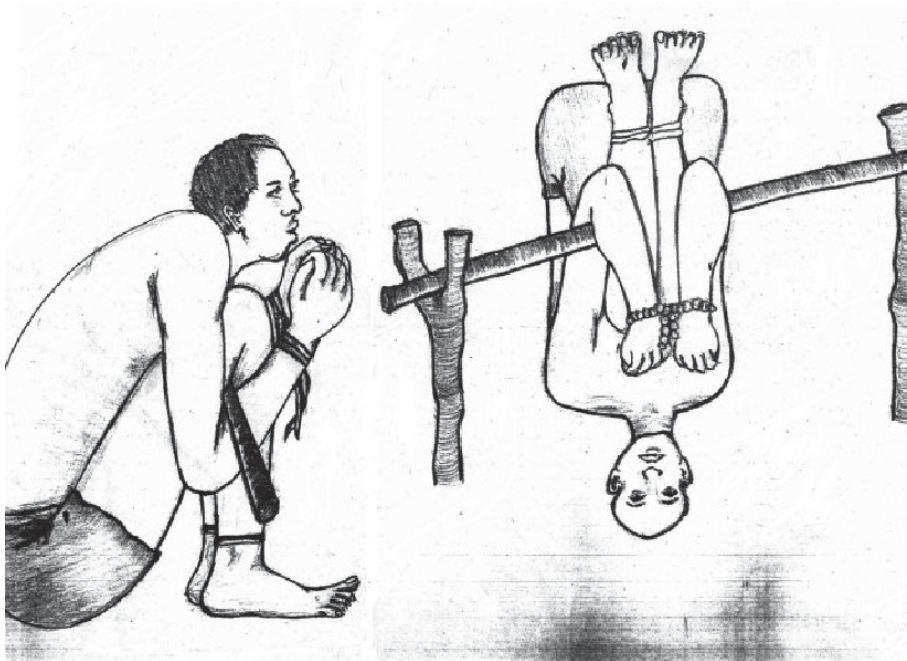
Az eritreai kivándorlás, különösen politikai indíttatásból, voltaképpen egyidős a függetlenségi mozgalommal, tömegessé azonban igazán csak a 2000-es évek elejével, azaz a diktatorikus rezsim megmerevedésével vált. A különféle becslések szerint jelenleg mintegy 400 ezer eritreai menekült él különböző országokban. Ezeknek kb. fele Etiópiában és Szudánban található, a többiek Izrael és európai országok (különösen Svájc, Németország, Svédország és az Egyesült Királyság) között oszlanak meg. A menekültek arányát tekintve, ugyancsak becslésekre alapozva, Eritrea népességének 6-10 % él külföldön. Jóllehet a rezsim tiltja és akadályozza az ország illegális elhagyását, ez fontos jövedelmi forrása is egyben. Eritrea egyik igen jelentős bevétele ugyanis a nemzetközi jogvédő szervezetek által élesen kritizált 2 %-os „rehabilitációs” adóból származik, amelyet Eritrea valamennyi külföldön élő állampolgárától igyekszik behajtani (általában „diaszpóra adó” néven emlegetik). Az adó nem-fizetése súlyos következményekkel járhat: állampolgárság megvonása, hazalátogatás megakadályozása, sőt otthon élő családtagok bebörtönzése. Emellett az eritreai külképviseletek, amelyek szabályos kémhálózatot tartanak fenn a diaszpórában, időről-időre önkéntes felajánlásokat is „elvárnak”. Az elmúlt évtizedben Eritrea éves jövedelmének 20-30 %-a származott ily módon a diaszpórából (UN, 2015: 94-; Hirt, 2013 és Laub, 2015).

Eritrea másik, a rezsim létfenntartása szempontjából ugyancsak döntő jellegű bevételi forrása a bányászatból származik. Ezek jelenléte az országban viszonylag régóta köztudott volt, azzal együtt, hogy a kitermeléshez jelentős tőke és technológia szükséges. Az eritreai rezsim, tudatosan távol tartva a nagyobb nemzetközi bányatársaságokat, végül a kanadai NEVSUN-nal kötött szerződést. Ennek értelmében a NEVSUN Resources, valamint az eritreai állami tulajdonban lévő bányavállalat, az ENAMCO közös társaságot hoztak létre Bisha Share Mining Company néven, arany-, ezüst-, réz- és cinkbányászat céljából. A profit 60-40%-os arányban oszlik meg a NEVSUN és az ENAMCO között (a befektetés költségeinek aránya kétharmad-egyharmad). A bisha-i aranybánya a termelés első négy évében (2011–2014) közel 800 millió dollár hasznot termelt, ezzel tetemesen hozzájárulva nemcsak a rezsim túléléséhez, hanem jelentős GDP növekedést generálva, amelyből azonban a lakosság semmit sem érez. Diktátorokkal üzletelni haszon reményében már önmagában is erkölcstelen, az Eritreában működő külföldi bányavállalatok esetében azonban úgy tűnik, ennél is többről van szó (HRW, 2013; NEVSUN).

A diaszpórában élő eritreai értelmiség már a bányavállalatok felbukkanása előtt felvetette, hogy Iszajasz diktatúrája a kötelező katonai/civil szolgálatba kényszerített állampolgárait kényszermunkára használja fel (Gaim, 2009). A leghírhedtebb tábor Sawa, de legalább tucatnyi hasonló létezik. Az innen kiszivárgó hírek (egykori

fogvatartottak, akiknek sikerült külföldre menekülniük) horrorisztikus állapotokról számolnak be, amennyiben a fogvatartottakat rendszeresen megalázzák, éheztetik, kínozzák és gyakran megerőszakolják. Számos jel arra mutat, hogy a külföldi és eritreai állami érdekeltségű bányákban ezeket a fogvatartottakat éhbéért dolgoztatják (HRW, 2013 és UNHCR, 2015). Az eset akkor kapott nagyobb nemzetközi nyilvánosságot (a világ szinte valamennyi vezető napilapja beszámolt róla), amikor 2014-ben három, egykor a bisha-i aranybányában dolgoztatott eritreai Kanadában beperelte a NEVSUN-t. Jóllehet az ügyben jogi hézagokra hivatkozva nem született ítélet, a British Columbia Legfelsőbb Bírósága által folytatott vizsgálat megerősítette a törvénytelen kényszermunka valószínűségét (HRCE, 2016).

Nem célunk az eritreai menekült-migráció részletes ismertetése, mindössze néhány megközelítő adatot, és jellegzetességet közlünk. A folyamatosan növekvő számok miatt nehéz pontos adatot adni az Eritreából elmenekültekre vonatkozóan, de e cikk írásának időpontjában (2016. május) megközelítőleg száz-százezer eritreai menekült él Etiópiában és Szudánban, további kétszázezer pedig Európában, főként Olaszországban, Svájcban, Németországban, Angliában és Svédországban, valamint Izraelben. Ez, becslést adatok szerint az eritreai népesség 6-10 százaléka! Az eritreaiak három nagy migráns útvonalon haladnak: 1) a „zöldhatáron” át Etiópiába (mivel az országon belüli utazás is engedélyhez kötött, ez inkább csak a határ mellett élők számára jelent megoldást), 2) Szudánon át Líbiába és onnan valamelyik olasz szigetre (jellemzően Lampedusára), 3) ugyancsak Szudánon át Egyiptomba, majd a Sínai-félszigeten át Izraelbe. A szudáni és az eritreai kormány (két diktatúra) újabban európai uniós pénzből fedezi a migránsok „megférézését” és akarataik ellenére visszahurcolásukat Eritreába (Dahlkamp-Popp, 2016; Siegfried, 2016). Mindhárom útvonal életveszélyes, de e tekintetben kiemelkedik a Sínai-félszigeten való „átkelés”, ahol a menekültek nemcsak a csempészek embervásáraitól vannak kitéve, hanem a szervkereskedőknek is (HRW, 2012). A tömeges nemi erőszak, valamint a menekültek fogva tartása és kínzása szó szerint mindennapos (van Reisen et al., 2014: 41). A zömmel keresztény eritreai menekültek számára mind Szudán, Egyiptom és Líbia ellenséges terület, vallási okok, illetve az „arab tavasz” óta széteső közbiztonság miatt. Emellett Líbia és Egyiptom (Sínai-félsziget) egyes részeit az Iszlám Állam (vagy annak szimpatizánsai) uralják, akik szinte vadásznak a keresztény eritreai menekültekre, hogy kivégzésüket közzétehesék az elektronikus médiumokon. A földközi-tengeri átkelés, amint az sajnos köztudott, ugyancsak nem veszélytelen. Európa ugyan *prima facie* joggal azonnali menekült státuszt ad az Eritreából érkezetteknek, de azért érdemes megjegyezni, hogy azoknak, akik az Egyesült Királyságba igyekeznek, még ezután következik a Calais-i „dzsungel”. ☀

2-3. ábra: Eritreai menekült rajzai a „kiképzőtáborokban” zajló rendszeres kínzásokról. Forrás: Alfred, Charlotte: „A Torture Survivor Drew These Pictures to Describe Hell Eritrea Has Become”. *The Huffington Post*, 2015. november 6.

Jegyzetek

- 1 A cikket Alexander Naty (1957–2003) emlékének ajánlom, akit megölt az eritreai rezsim, mert részt vett egy tudományos konferencián (Smidt, 2004). A cím első fele Daniel-Meron cikkéből származik, amelyben egy, a Sínai-félszigeten elrabolt eritreai menekült feleségéhez intézett telefonhívásából idéznek: “Egy vagy két napra vagyok a haláltól, le fognak löni. Ha fiút szülsz, rólam nevezd el” (Daniel–Meron, 2012).
- 2 Eritrea történelméről-politikájáról tudományosan megalapozott írás tudomásom szerint (Tesfay Sába antropológiai cikkei mellett) nem jelent meg Menczer Béla 1947-ben írt cikke óta (ld. az irodalomjegyzékben)!
- 3 Minthogy az eritreai és etióp személynevek szerkezete eltér az európai hagyománytól (amennyiben az első helyen áll a személy neve, a második pedig az apa neve), eritreai és etióp személyekre az első névvel hivatkozunk.
- 4 Az 1998–2000 között zajló eritreai–etióp háború számos pontja vitatott, köztük a kezdeményezés-felelősség kérdése is. Nincs még kellő történelmi távlatunk az objektív mérlegelésre, és nem áll elegendő tény a rendelkezésünkre.

Felhasznált irodalom

- Abbebe Kifleyesus (2007): “Folk-fairs and Festivals: Cultural Conservation and National Identity Formation in Eritrea”. *Cahiers des Études Africaines*. Vol. 47., Cahier 186. 249-276. pp.
- Alemseged Abbay (1997): “A Decade That Gestated The Eritrean Identity: The Amhara-Eritrean Rendez-Vous”. *Africa: Rivista Trimestrale di Studi e Documentazione dell’Istituto Italiano per l’Africa e l’Oriente*. Vol. 52., No. 3. 401-415. pp.
- Alemseged Abbay (1998): *Identity Jilted or Re-imagining Identity? The Divergent Paths of the Eritrean and Tigrayan Nationalist Struggles*. Lawrenceville, NJ: Red Sea Press.
- Astier M. Almedom (2006): “Re-reading the Short and Long-Rigged History of Eritrea 1941–1952: Back to the Future?”. *Nordic Africa Journal*. Vol. 15. No. 2. 103-142. pp.
- Bernal, Victoria (2004): “Eritrea Goes Global: Reflections on Nationalism in a Transnational Era”. *Cultural Anthropology*. Vol. 19., No. 1. 3-25. pp.
- Ciampi, Gabriele (2001): “Cartographic Problems of the Eritreo-Ethiopian Border”. *Africa: Rivista Trimestrale di Studi e Documentazione dell’Istituto Italiano per l’Africa e l’Oriente*. Vol. 56., No. 2. 156-189. pp.
- Dahlkamp, Jürgen – Popp, Maximilian (2016): “Questionable Deal: EU to Work with African despot to Keep Refugees Out”. *Spiegel Online International*, 2016. május 13.
- Daniel R. Mekonnen – Meron Estefanos (2012): “From Sawa to the Sinai Desert: The Eritrean Tragedy of Human Trafficking”. <http://www.asmarino.com/articles/1411-from-sawa-to-the-sinai-desert-the-eritrean-tragedy-of-human-trafficking6>. Hozzáférés: 2012. december 30.
- Fuller, Mia (2011): “Italy’s Colonial Futures: Colonial Inertia and Postcolonial Capital in Asmara”. *California Italian Studies*. Vol. 2., No. 1. Online: <http://escholarship.org/uc/item/4mb1z7f8>. Hozzáférés: 2015. május 31.
- Gaim Kibreab (2005): “Ethnicity, Religion, and British Policy on the Disposal of Eritrea, 1941–1952”. *Africa: Rivista Trimestrale di Studi e Documentazione dell’Istituto Italiano per l’Africa e l’Oriente*. Vol. 60., No. 2. 159-200. pp.
- Gaim Kibreab (2009): “Forced Labour in Eritrea”. *The Journal of Modern African Studies*. Vol. 47., No. 1. 41-72. pp.
- Gilkes, Patrick (1995): “The Battle of Af Abet and Eritrean Independence”. *Northeast African Studies*. New Series, Vol. 2., No. 3. 39-51. pp.
- Henze, Paul (2000): *The Layers of Time – A History of Ethiopia*. London: Hurst.
- Hirt, Nicole (2013): “The Eritrean Diaspora: Savior or Gravedigger of the Regime? Diaspora Responses to the Impositions of UN Sanctions”. *German Institute of Global and Area Studies (GIGA)*, Working paper No. 236.

- HRCE: Human Rights Concern Eritrea (2016): “Eritrean Conscripts Still Subject to Forced Labour in the Bisha Mine, NevSun Still Denies It”. <http://hrc-eritrea.org/eritrean-conscripts-still-subject-to-forced-labour-in-the-bisha-mine-nevsun-still-denies-it/#more-2049>. Hozzáférés: 2016. május 29.
- HRC: Human Rights Watch (2012): “Egypt: End Sinai Nightmare for Migrants”. <https://www.hrw.org/news/2012/09/05/egypt-end-sinai-nightmare-migrants>. Hozzáférés: 2013. május 31.
- HRC: Human Rights Watch (2013): “Hear No Evil. Forced Labour and Corporate Responsibility in Eritrea’s Mining Sector”. <https://www.hrw.org/report/2013/01/15/hear-no-evil/forced-labor-and-corporate-responsibility-eritreas-mining-sector>. Hozzáférés: 2016. május 20.
- ICG: International Crisis Group (2010): “Eritrea – The Siege State.” (Africa Report No. 163).
- ICG: International Crisis Group (2003): Ethiopia and Eritrea: War or Peace? (Africa Report No. 68).
- Laub, Zachary (2015): “Authoritarianism in Eritrea and the Migrant Crisis”. Council for Foreign Relations (CFR) Backgrounders website: <http://www.cfr.org/eritrea/authoritarianism-eritrea-migrant-crisis/p37239>. Hozzáférés: 2016. május 28.
- Locatelli, Francesca (2007): “Oziosi, vagabondi e pregiudicati”: Labor, Law, and Crime in Colonial Asmara, 1890–1941”. *The International Journal of African Historical Studies*. Vol. 40., No. 2. 225-250. pp.
- Maimire Mennasemay: “Adwa: A Dialogue between the Past and the Present”. *Northeast African Studies*. New Series, Vol. 4., No. 2. 43-89. pp.
- Menczer Béla: “A Közép-Kelet problémái”. *Huszadik Század*. 33. Évf., 3. sz. 223-229. pp.
- Mordechai, Abir: “The Origins of the Ethiopian-Egyptian Border Problem in the Nineteenth Century”. *The Journal of African History*. Vol. 8., No. 3. 443-461. pp.
- Müller, Tanja R. (2008): “Bare Life and the Developmental State: Implications of the Militarisation of Higher Education in Eritrea”. *The Journal of Modern African Studies*. Vol. 46., No. 1. 111-131. pp.
- NEVSUN: www.nevsun.com. Hozzáférés: 2016. május 29.
- Pankhurst, Richard (1995): “The Legal Question of Racism in Eritrea during the British Military Administration: A Study of Colonial Attitudes and Responses, 1941–1945”. *Northeast African Studies*. New Series, Vol. 2., No. 2. 25-70. pp.
- Plaut, Martin (2002): “The Birth of the Eritrean Reform Movement”. *Review of African Political Economy*. Vol. 29., No. 91. 119-124. pp.
- Reid, Richard (2005): “Caught in the Headlights of History: Eritrea, the EPLF, and the Post-War Nation-State”. *The Journal of Modern African Studies*. Vol. 43., No. 3. 467-488. pp.
- Rubenson, Sven (1964): “The Protectorate Paragraph of the Wichale Treaty”. *The Journal of African History*. Vol. 5., No. 2. 243-283. pp.
- Rubenson, Sven (1976): *The Survival of Ethiopian Independence*. London: Heinemann.
- Ruth Iyob (1997): “The Eritrean Experiment: A Cautious Pragmatism?”. *The Journal of Modern African Studies*. Vol. 35., No. 4. 647-673. pp.
- Siegfried, Kristy (2016): “Sudan and Eritrea crackdown on migrants amid reports on EU incentives”. <http://asmarino.com/news/4600-sudan-and-eritrea-crackdown-on-migrants-amid-reports-of-eu-incentives>. Hozzáférés: 2016. május 30.
- Smidt, Wolbert G. C. (2010): “The Tigrinya-speakers across the Borders – Discourses of Unity & Separation in Ethnohistorical Context”. In: Dereje Feyissa – Hoehne, Markus Virgil (szerk.): *Borders and Borderlands as Resources in the Horn of Africa*. Woodbridge: James Currey.
- Smidt, Wolbert G. C. (2004): “In memoriam Alexander Naty (1957–2003)”. *Aethiopia*. No. 7. 188-189. pp.
- Tekeste Negash (1997): *Eritrea and Ethiopia – The Federal Experience*. Uppsala: Nordika Afrikainstitutet.
- Tekeste Negash – Kjetil Tornvoll (2000): *Brothers at War. Making sense of the Eritrean-Ethiopian War*. Oxford: James Currey.

- UNHCR: United Nation’s Human Rights Council (2015): “Report of the detailed findings of the Commission of Inquiry on Human Rights in Eritrea”.
- Uoldelul Chelati Dirar (2004): “From Warriors to Urban Dwellers: “Ascari” and the Military Factor in the Urban Development of Colonial Eritrea”. Cahiers des Études Africaines. Vol. 44., No. 175. 533-574. Pp.
- Van Reisen, Mirjam – Meron Estefanos – Rijken, Conny (2014): The Human Trafficking Cycle: Sinai and Beyond. Oisterwijk: Wolf Legal Publishers. On-line: https://www.tilburguniversity.edu/upload/2b1beb81-1ff3-47d8-8916-d10cb12df311_HumanTraffickingCycle.pdf

A szerzőről

Történész, Ph.D. (2009),
Szegedi Tudományegyetem
2010–2014 között a
Makaléi Egyetem (Etiópia)
adjunktusa
Jelenleg az addisz-abebai
magyar nagykövetség
külgazdasági attaséja.

About the Author

Historian, Ph.D. (2009) from the
University of Szeged
Assistant Professor at
Mekelle University (2010–2014)
Recently, he is the Attaché
of Foreign Trade
at the Embassy of Hungary
in Addis Ababa, Ethiopia.

@
bszelinger@gmail.com

English Abstract

One or two days left to die – Eritrea, the ‘escaping nation’

The article has two parts, one dealing with the modern history of Eritrea since 1869 to the formation of the independent state (1991). The author argues that although Eritrea is often considered as a former part of Ethiopia, only her highland regions had historical/cultural ties to the Ethiopian „motherland”. The first part also reveals that the formation of a distinct Eritrean identity which exists today is due to quite modern phenomena, the British Military administration (1941-1952), and the long struggle against the centralizing force of the Ethiopian state. One cannot talk about Eritrean nation or a separate Eritrean history before these. The second part deals with Eritrea since 1991, from the hope of a young nation for a bright future to the bitter reality of a tyrant-led police state, including the role of the extended military service in the mass migration of the Eritrean youth.